

# Spis treści

Do Czytelnika

Przedmowa

Rozdział 1. Geneza i charakterystyka ustroju administracyjnego państw nowożytnej Europy

- 1.1. Pojęcie administracji i biurokracji
- 1.2. Państwo publiczne i jego reformy w czasie absolutyzmu oświeconego
- 1.3. Zasady europejskiego konstytucjonalizmu od XIX w. Państwo prawne
- 1.4. Zasady organizacji i działania administracji państwa konstytucyjnego
- 1.5. Ukształtowanie się prawa administracyjnego
- 1.6. Sądownictwo administracyjne i inne formy zewnętrznej kontroli administracji
- 1.7. Nauka administracji i prawa administracyjnego

Rozdział 2. Ustrój administracyjny Polski w czasie kształtowania się monarchii konstytucyjnej (1764-1795). Rozbiory Rzeczypospolitej

- 2.1. Polska "oświecona republika"
- 2.2. Reformy administracji centralnej i lokalnej w latach 1764-1775.
- 2.3. Przemiany w ustroju administracyjnym na Sejmie Wielkim (1788-1792)
- 2.4. System administracyjny według uchwał sejmu grodzieńskiego 1793 r. i w czasie powstania kościuszkowskiego
- 2.5. Rozbiory - terytorium i ludność. Podział Polski z punktu widzenia prawa międzynarodowego
- 2.6. Polska myśl administracyjna epoki oświecenia

Rozdział 3. Ustrój administracyjny centralnych ziem Polski (1795-1915).

Księstwo Warszawskie i Królestwo Polskie

- 3.1. Ustrój władz i urzędów pod panowaniem pruskim i austriackim do lat 1807/1809 97
  - 3.1.1. Zabór pruski do 1807 r.
  - 3.1.2. Zabór austriacki do 1809 r.
- 3.2. Księstwo Warszawskie
  - 3.2.1. Administracja centralna Księstwa Warszawskiego
  - 3.2.2. Podział administracyjny i organy terytorialne
  - 3.2.3. Sądownictwo administracyjne i początki kontroli administracji
  - 3.2.4. Kształtowanie się aparatu urzędniczego
- 3.3. Królestwo Polskie
  - 3.3.1. Centralne władze administracyjne
    - 3.3.1.1. Król
    - 3.3.1.2. Namiestnik. Generał-gubernator
    - 3.3.1.3. Rada Administracyjna i Rada Stanu (Ogólne Zgromadzenie)
  - 3.3.2. Naczelne organy administracji resortowej
  - 3.3.3. Podział kraju i administracja terytorialna. Samorząd
  - 3.3.4. Sądownictwo administracyjne i inne formy kontroli administracji
  - 3.3.5. Aparat urzędniczy i jego pragmatyka
  - 3.3.6. Władze administracyjne w powstaniach narodowych
    - 3.3.6.1. W okresie powstania listopadowego (1830-1831)

### 3.3.6.2. W czasie powstania styczniowego (1863-1864)

## Rozdział 4. Ustrój administracyjny ziem polskich zaboru pruskiego (1807-1914)

### Wielkie Księstwo Poznańskie

#### 4.1. Przemiany ustrojowe w Prusach

#### 4.2. Charakterystyka odrębności Wielkiego Księstwa Poznańskiego

#### 4.3. Podział ziem i organy administracji terytorialnej. Samorząd

##### 4.3.1. Podział terytorialny i ludność

##### 4.3.2. Organy administracji na szczeblu prowincji i rejencji

##### 4.3.3. Administracja w powiecie

##### 4.3.4. Gminy miejskie

##### 4.3.5. Gminy wiejskie

#### 4.4. Sądownictwo administracyjne

#### 4.5. Prawa i wolności obywatelskie. Państwo prawne a germanizacja

##### 4.5.1. Prawa obywatelskie

###### 4.5.1.1. Równość wobec prawa

###### 4.5.1.2. Wolność osobista

###### 4.5.1.3. Wolność osiedlania się i nietykalność mieszkania

###### 4.5.1.4. Tajemnica korespondencji

###### 4.5.1.5. Wolność opinii i swoboda prasy

###### 4.5.1.6. Wolność wyznania i sumienia

###### 4.5.1.7. Wolność nauczania

###### 4.5.1.8. Wolność stowarzyszeń i zgromadzeń

###### 4.5.1.9. Prawa języka polskiego

## Rozdział 5. Ustrój administracyjny ziem polskich zaboru austriackiego (1809-1914) 2

### 5.1. Przemiany ustrojowe w monarchii austriackiej - położenie Galicji

#### 5.1.1. Do wybuchu Wiosny Ludów

#### 5.1.2. Od wprowadzenia autonomii

### 5.2. Podział terytorialny i administracja rządowa

### 5.3. Organy autonomiczne i samorząd

#### 5.3.1. Sejm i Wydział Krajowy

#### 5.3.2. Samorząd terytorialny: gminny i powiatowy

#### 5.3.3. Administracja szkolnictwa i samorząd zawodowy

### 5.4. Aparat urzędniczy i jego pragmatyka

### 5.5. Prawa i wolności obywatelskie

#### 5.5.1. Zasada równości wobec prawa

#### 5.5.2. Równouprawnienie narodów i języków

#### 5.5.3. Wolność osobista

#### 5.5.4. Wolność przesiedlania się

#### 5.5.5. Tajemnica korespondencji

#### 5.5.6. Wolność opinii

### 5.6. Sądy prawa publicznego - austriackie państwo prawne

#### 5.6.1. Trybunał Państwa

#### 5.6.2. Trybunał Administracyjny

## Rozdział 6. Ustrój administracyjny ziem wschodnich Rzeczypospolitej (1772-1917)

### 6.1. Pozycja prawna Polaków

## 6.2. Podział ziem i organy administracji terytorialnej. Samorząd

### 6.2.1. Podział terytorialny i organy zarządu

### 6.2.2. Organy samorządowe

#### 6.2.2.1. Polski samorząd szlachecki

#### 6.2.2.2. Reformy samorządowe Aleksandra II na terenie guberni zachodnich 249

## Rozdział 7. Ustrój administracyjny wolnych miast: Gdańska (1807-1814) i Krakowa (1815-1846)

### 7.1. Wolne Miasto Gdańsk

#### 7.1.1. Urząd gubernatora francuskiego

#### 7.1.2. Organy zarządu centralnego

##### 7.1.2.1. Senat i jego organy

##### 7.1.2.2. Drugi i Trzeci Wydział

#### 7.1.3. Podział administracyjny i organy terytorialne

### 7.2. Wolne Miasto Kraków

#### 7.2.1. Urząd rezydentów

#### 7.2.2. Senat jako organ centralnego zarządu

#### 7.2.3. Podział administracyjny i organy terytorialne

## Rozdział 8. Polskie nauki prawnoadministracyjne w dobie zaborów

### 8.1. Główne ośrodki myśli administracyjnej

### 8.2. Kształcenie kadr urzędniczych - studia administracyjne

## Rozdział 9. Ustrój administracyjny ziem polskich w czasie I wojny światowej (1914-1918)

### 9.1. Polskie działania polityczne i wojskowe

### 9.2. Okupacja ziem polskich przez Niemców i Austriaków - nowy podział terytorialny

### 9.3. Organy niemieckiego zarządu okupacyjnego

### 9.4. Organy austrowęgierskiego zarządu okupacyjnego

### 9.5. Kształtowanie się polskiego systemu władz i organów administracji

#### 9.5.1. W dziedzinie zarządu centralnego i resortowego

#### 9.5.2. W dziedzinie samorządu terytorialnego

##### 9.5.2.1. Samorząd miejski

##### 9.5.2.2. Samorząd wiejski

##### 9.5.2.3. Samorząd powiatowy

## Rozdział 10. Ustrój administracji publicznej w II Rzeczypospolitej (1918-1939) 303

### 10.1. Przemiany w ustroju politycznym państwa

### 10.2. Podział terytorialny

### 10.3. Administracja centralna

#### 10.3.1. Prezydent i Rada Ministrów

#### 10.3.2. Ministerstwa i urzędy centralne

### 10.4. Terytorialna administracja rządowa

#### 10.4.1. Organy administracji ogólnej

#### 10.4.2. Organy administracji specjalnych

### 10.5. Samorząd terytorialny

#### 10.5.1. Podstawy prawne i organizacja do 1933 r.

#### 10.5.2. Struktury samorządowe po unifikacji w 1933 r.

### 10.6. Samorząd gospodarczy i zawodowy

- 10.6.1. Samorząd gospodarczy
- 10.6.2. Samorząd zawodowy
- 10.7. Terytorialne odrębności administracyjne
  - 10.7.1. Autonomia województwa śląskiego
  - 10.7.2. Wersalskie Wolne Miasto Gdańsk
  - 10.7.3. Obszar Litwy Środkowej (1920-1922)
  - 10.7.4. Terytorium Spisza i Orawy (1920-1925)
- 10.8. Sądownictwo administracyjne. Kontrola administracji
  - 10.8.1. Sądownictwo administracyjne
  - 10.8.2. Kontrola administracji
    - 10.8.2.1. Zewnętrzna kontrola administracji
    - 10.8.2.2. Wewnętrzna kontrola administracji
- 10.9. Postępowanie administracyjne
- 10.10. Aparat urzędniczy i jego pragmatyka
- 10.11. Dorobek nauk administracyjnoprawnych

## Rozdział 11. Ustrój administracyjny ziem polskich w czasie II wojny światowej (1939-1945)

- 11.1. Władze II Rzeczypospolitej na uchodźstwie. Polskie Państwo Podziemne
    - 11.1.1. Zmiany zasad funkcjonowania administracji w czasie wojny obronnej
    - 11.1.2. Ciągłość polskich organów państwowych
    - 11.1.3. Organy państwa na uchodźstwie
    - 11.1.4. Struktury Polskiego Państwa Podziemnego
  - 11.2. Okupacyjne podziały terytorialno-administracyjne
    - 11.2.1. Porozumienia niemiecko-radzieckie
    - 11.2.2. Obszary wcielone do Rzeszy Niemieckiej
    - 11.2.3. Utworzenie i obszar Generalnego Gubernatorstwa
    - 11.2.4. Obszary wcielone do Związku Radzieckiego
  - 11.3. Ustrój administracyjny ziem polskich pod okupacją niemiecką
    - 11.3.1. Administracja niemiecka na obszarach wcielonych do Rzeszy
    - 11.3.2. Administracja w Generalnym Gubernatorstwie
  - 11.4. Ustrój administracyjny ziem polskich pod okupacją radziecką do 1941 r.
- ## Rozdział 12. Ustrój administracji państwowej w Polsce Ludowej (1944-1989)
- 12.1. Ustrój polityczny i jego ewolucja
    - 12.1.1. Budowa podstaw ustrojowych: okres Krajowej Rady Narodowej (1944-1947)
    - 12.1.2. Ustrój według Małej Konstytucji z 19 lutego 1947 r.
    - 12.1.3. Ustrój konstytucyjny w latach 1952-1980
    - 12.1.4. Reformy ustrojowe lat 1980-1989
  - 12.2. Podział terytorialny
    - 12.2.1. Nowy kształt terytorialny państwa
    - 12.2.2. Podziały terytorialne przeprowadzone w latach 1944-1954
    - 12.2.3. Reformy podziału terytorialnego w latach 1972-1975
  - 12.3. Administracja centralna
    - 12.3.1. Pojęcie administracji państwowej i zasady działania
    - 12.3.2. Organy administracji centralnej w latach 1944-1952
      - 12.3.2.1. Lata 1944-1947

- 12.3.2.2. W okresie obowiązywania Małej Konstytucji z 1947 r.
- 12.3.2.3. Pod rządami konstytucji z 1952 r.
- 12.4. Administracja terenowa
  - 12.4.1. System dualistyczny w latach 1944-1950
  - 12.4.2. Reforma z 1950 r. i ewolucja rad narodowych
  - 12.4.3. Przemiany w latach 1972-1975
  - 12.4.4. Terenowe organy administracji niepodporządkowane radom narodowym
- 12.5. Kontrola administracji. Sądownictwo administracyjne
  - 12.5.1. Zasady kontroli
  - 12.5.2. System kontroli
    - 12.5.2.1. Kontrola sejmowa i Rady Państwa
    - 12.5.2.2. Kontrola społeczna
    - 12.5.2.3. Kontrola resortowa i międzyresortowa
    - 12.5.2.4. Kontrola Najwyższej Izby Kontroli (tzw. państwowa)
    - 12.5.2.5. Arbitraż gospodarczy
    - 12.5.2.6. Kontrola prokuratorska
    - 12.5.2.7. Kontrola sądowa
  - 12.5.3. Przywrócenie sądownictwa administracyjnego w 1980 r.
  - 12.5.4. Trybunał Konstytucyjny
  - 12.5.5. Rzecznik Praw Obywatelskich
- 12.6. Postępowanie administracyjne
- 12.7. Pracownicy administracji
- 12.8. Zarys dorobku nauk administracyjnoprawnych

## Rozdział 13. Ustrój administracji publicznej III Rzeczypospolitej

- 13.1. Zmiany w ustroju politycznym państwa
  - 13.1.1. Transformacja ustrojowa w początku lat 90. Uregulowania Małej Konstytucji z 17 października 1992 r
  - 13.1.2. Zasady ustroju według Konstytucji z 2 kwietnia 1997 r.
- 13.2. Podział terytorialny
- 13.3. Pojęcie i cechy administracji publicznej
- 13.4. Administracja rządowa
  - 13.4.1. Szczególny status Prezydenta RP
  - 13.4.2. Administracja centralna
    - 13.4.2.1. Rada Ministrów
    - 13.4.2.2. Prezes Rady Ministrów
    - 13.4.2.3. Ministrowie
    - 13.4.2.4. Organy centralne
  - 13.4.3. Administracja terenowa
    - 13.4.3.1. Wojewoda
    - 13.4.3.2. Wojewódzka organizacja zespolona
    - 13.4.3.3. Wojewódzka administracja niezespolona
- 13.5. Samorząd terytorialny
  - 13.5.1. Istota samorządu i zasady funkcjonowania
  - 13.5.2. Formy działania samorządu terytorialnego

- 13.5.3. Ustrój i zadania samorządu w gminie
- 13.5.4. Samorząd w powiecie
- 13.5.5. Samorząd w województwie
- 13.5.6. Nadzór nad działalnością samorządu terytorialnego
- 13.5.7. Samorządowe kolegia odwoławcze
- 13.6. Sądownictwo administracyjne. Inne formy kontroli administracji publicznej
- 13.6.1. Sądownictwo administracyjne
- 13.6.2. Kontrola państwowa - Najwyższa Izba Kontroli (NIK)
- 13.6.3. Kontrola sprawowana przez Rzecznika Praw Obywatelskich
- 13.6.4. Kontrola prokuratorska

Kontrola wewnętrzna w administracji rządowej

Wskazówki bibliograficzne (wybór prac ogólnych, podręczników i skryptów)

Indeks nazwisk

Spis map

Spis ilustracji